

DISFUNCIONS OROFACIALS

▪ DADES GENERALS DE L'ASSIGNATURA

6 ECTS

2º curs / 1r semestre / obligatòria

Ana Lou Moreno

alou@umanresa.cat

Llicenciada en Pedagogia. Diplomada en Professorat d'educació general bàsica. Postgrau Especialista en Pertorbacions del llenguatge i l'audició. Màster en Psicologia de l'Educació.

▪ DESCRIPCIÓ

Els objectius d'aquesta assignatura són oferir una visió detallada de les característiques del sistema estomatognàtic; comprendre la relació entre el desenvolupament anatómic i l'establiment de les diferents funcions: succió, deglució, masticació, respiració, articulació; identificar els trets característics de les diferents disfuncions orofacials i de les dificultats articulatòries tant adaptatives, compensatòries com perceptives.

S'incidirà en l'elaboració de pautes d'observació i es potenciarà el coneixement i l'ús de les eines necessàries per a realitzar una avaluació acurada, que permeti establir un diagnòstic precís i facilitar el treball multidisciplinari i la presa de decisions respecte a les actuacions posteriors més adients.

▪ L'ASSIGNATURA EN EL CONJUNT DEL PLA D'ESTUDIS

L'assignatura de disfuncions orofacials es troba dins del bloc d'alteracions no lingüístiques, junt amb l'assignatura de trastorns de la veu. El contingut de les dues fa referència a la descripció i avaluació de les disglòssies, disfunció temporomandibular, respiració oral, bruxisme i disfonies.

▪ CAMPS PROFESSIONALS EN QUÈ ES PROJECTA

Els continguts d'aquesta assignatura són bàsics per a poder treballar l'exploració, l'avaluació i la intervenció de les alteracions de les disfuncions orofacials.

▪ CONEIXEMENTS PREVIS

Es aconsella que l'alumne tingui superades totes les assignatures de primer curs. És imprescindible haver superat les assignatures de: Anatomia i Fisiologia dels Òrgans de la Parla i l'audició i Anatomia i Fisiologia del Sistema Nerviós.

▪ INFORMACIÓ PRÈVIA A LA MATRÍCULA

Aquesta assignatura té un examen presencial obligatori com a prova d'avaluació final.

▪ COMPETÈNCIES

Competències

CB3 - Que els estudiants tinguin la capacitat de reunir i interpretar dades rellevants (normalment dins la seva àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguin una reflexió sobre temes rellevants d'indole social, científica o ètica.

Competències transversals

T4 - Mostrar habilitats per a l'exercici professional en entorns multidisciplinaris i complexos, en coordinació amb equips de treball en xarxa, ja sigui en entorns presencials o virtuals, mitjançant l'ús informàtic i informacional de les TIC.

Competències específiques

E1 - Dissenyar, implementar i avaluar accions de prevenció dels trastorns de la comunicació i el llenguatge.

E2 - Explorar, avaluar, diagnosticar i emetre pronòstic d'evolució dels trastorns de la comunicació i el llenguatge des d'una perspectiva multidisciplinària, fundada en la capacitat d'interpretació de la història clínica per al que s'aplicaran els principis basats en la millor informació possible i en condicions de seguretat clínica.

E3 - Usar les tècniques i instruments d'exploració propis de la professió i registrar, sintetitzar i interpretar les dades aportades integrant-les al conjunt de la informació.

E4 - Dominar la terminologia que permeti interactuar eficaçment amb altres professionals.

E9 - Comprendre els fonaments científics que sustenten la logopèdia i la seva evolució, valorant de manera crítica la terminologia, assajos clínics i metodologia pròpies de la recerca relacionada amb la logopèdia.

E12 - Conèixer, dissenyar i aplicar programes preventius relacionats amb la logopèdia, i fomentar les habilitats comunicatives en la població.

E14 - Conèixer i ser capaç d'integrar els fonaments biològics (anatomia i fisiologia) , psicològics (processos i desenvolupament evolutiu) , lingüístics i pedagògics de la intervenció logopèdica en la comunicació , el llenguatge , la parla , l'audició , la veu i les funcions orals no verbals.

E15 - Conèixer els trastorns de la comunicació , el llenguatge , la parla , l'audició , la veu i les funcions orals no verbals

▪ **RESULTATS D'APRENTATGE**

Descrui els principals trastorns de la parla, la veu i la deglució així com la seva repercussió en la vida del pacient.

Selecciona i utilitza amb correcció els instruments específics d'avaluació adequats per a les alteracions de la parla, de la veu i de la deglució.

Elabora una història clínica a partir dels símptomes i signes aportats pel pacient i tracta la informació amb la confidencialitat requerides.

Delibera sobre el rigor, la validesa i les aportacions d'un estudi publicat sobre les alteracions de la parla , la veu i la deglució.

Justifica el paper del logopeda en equips multidisciplinaris i el marc legal de la professió.

Recopila i interpreta dades i informacions sobre les que fonamentar les seves conclusions incloent-hi, quan calgui i pertinent, les reflexions sobre assumptes d'índole social , científica o ètica en l'àmbit de la logopèdia.

▪ **CONTINGUTS**

Bloc 1. Anatomia i fisiologia de l'òrgan bucofonador

- 1.1. Anatomia de l'òrgan bucofonador
- 1.2. Fisiologia de l'òrgan bucofonador

Bloc 2. L'avaluació en motricitat orofacial

- 2.1. El procés d'avaluació en motricitat orofacial
 - 2.1.1. L'anamnesi
 - 2.1.2. L'examen clínic
 - 2.1.3. La transmissió de la informació
- 2.2. Anàlisi de les estructures de la cavitat bucal

Bloc 3. Les funcions orofacials

- 3.1. La succió
 - 3.1.1. Fisiologia de la succió
 - 3.1.2. Desenvolupament de la succió
 - 3.1.3. Tipus de succió
- 3.2. La respiració
 - 3.2.1 Fisiologia de la respiració
 - 3.2.2. Avaluació de la respiració
- 3.3. La deglució
 - 3.3.1 Fisiologia de la deglució
 - 3.3.2. Avaluació de la deglució
 - 3.3.3. Trastorns de la deglució
- 3.4. La masticació
 - 3.4.1 Fisiologia de la masticació
 - 3.4.2. Avaluació de la masticació
 - 3.4.3. Trastorns de la masticació

Bloc 4. Els trastorns de la parla i l'articulació

- 4.1. Classificació i característiques dels trastorns de la parla i l'articulació
 - 4.1.1. Els trastorns primaris
 - 4.1.2. Els trastorns secundaris a alteracions anatòmiques: les disglòssies
- 4.2. L'avaluació dels trastorns de la parla i l'articulació

▪ **CONSULTA DELS MATERIALS DE QUÈ DISPOSA L'ASSIGNATURA**

Materials	Format
Capítols de referència	pdf
Material audiovisual	Audiovisual

▪ **MATERIALS I EINES DE SUPORT**

Bibliografia bàsica

Douglas CR, Oncins M. Fundamentos fisiológicos para motricidad orofacial. En: Susanibar F, Parra D, Dioses A. Motricidad Orofacial. Fundamentos basados en evidencias. Madrid: Editorial EOS; 2013. p. 111- 130.

Recorrido de los nervios craneales <https://www.youtube.com/watch?v=c6yU8nzGfnY>

Susanibar F, Dioses A, Castillo J. Evaluación de motricidad orofacial. En: Susanibar F, Marchesan IQ, Parra D, Dioses A, coordinadores. Tratado de evaluación de motricidad orofacial. Madrid: Editorial EOS; 2014. p. 25-58.

Marchesan IQ. Protocolo de evaluación de motricidad orofacial. En: Susanibar F, Marchesan IQ, Parra D, Dioses A, coordinadores. Tratado de evaluación de motricidad orofacial. Madrid: Editorial EOS; 2014. p. 59-102.

Guido-Campuzano MA, Ibarra-Reyes MP, Mateos-Ortiz C, Mendoza-Vásquez N. Eficacia de la succión no nutritiva en recién nacidos pretérmino. Peri Repr Humana. 2012; 26 (3): 198-207.

Susanibar F, Dacillo C. Evaluación fonoaudiológica de la respiración. En: Susanibar F, Marchesan IQ, Parra D, Dioses A, coordinadores. Tratado de evaluación de motricidad orofacial. Madrid: Editorial EOS; 2014. p. 387-433.

Cattoni DM. Diagnóstico de las alteraciones de la masticación. En: Susanibar F, Marchesan IQ, Parra D, Dioses A, coordinadores. Tratado de evaluación de motricidad orofacial. Madrid: Editorial EOS; 2014. p. 181-192.

Cattoni DM. Diagnóstico de las alteraciones de la deglución. En: Susanibar F, Marchesan IQ, Parra D, Dioses A, coordinadores. Tratado de evaluación de motricidad orofacial. Madrid: Editorial EOS; 2014. p. 193-204.

Aguado G. Trastornos de habla y articulación. En: Coll-Florit M, coord. Trastornos del habla y de la voz. Barcelona: Editorial UOC; 2013. p. 13-64.

Perelló E. Disglosias. En: Coll-Florit M, coord. Trastornos del habla y de la voz. Barcelona: Editorial UOC; 2013. p. 65-101.

Susanibar F, Dioses A, Castillo J. Evaluación de los trastornos de los sonidos del habla- TSH. En: Susanibar F, Dioses A, Marchesa I, Guzmán M, Leal G, Guitar B, Bohnen AJ. Trastornos del habla: de los fundamentos a la evaluación. Madrid: Editorial EOS; 2016. p. 125-193.

Bibliografia complementària

Bosch Galceran L. Evaluación fonológica del habla infantil. Barcelona: Masson; 2011.

Grandi D, Donato G. Terapia miofuncional: diagnóstico y tratamiento. Barcelona: Lebon; 2008.

Habbaby AN. Enfoque integral del niño con fisura labiopalatina. Buenos Aires: Editorial Médica Panamericana; 2000.

Massana M. Tractament i prevenció de la dislàlia. Barcelona: Escola de Patologia del Llenguatge, Servei de Neurologia, Hospital de la Santa Creu i Sant Pau; 2003.

Susanibar F, Parra Reyes D. Diccionario terminológico de motricidad orofacial .Madrid: EOS; 2011. 515 p.

Protocols

Aguilar Mediavilla EM, Serra i Raventós M. A-RE-PA, anàlisi del retard de la parla: protocols per a l'anàlisi de la fonètica i la fonologia infantil. 3a ed. Barcelona: Publicacions i Edicions de la Universitat de Barcelona; 2015.

Bianchini EMG. Evaluación miofuncional orofacial: protocolo de anamnesis: articulación temporomandibular. Sao Paulo: Esther Bianchini Fonoaudiologia.

Bianchini EMG. Protocolo de examen fonoaudiológico miofuncional orofacial: motricidad orofacial, disfunciones de ATM, cirugía ortognática. Sao Paulo: Esther Bianchini Fonoaudiologia.

Bottin E, Carrasco A, Coromina J, Donato G, Echevarri P, Grandi D, et al. Protocol d'exploració inicial interdisciplinària orofacial per adults. Barcelona: Col·legi de Logopedes de Catalunya; 2010 [citad 23 juny 2016].

Bottini E, Carrasco A, Coromina J, Donato G, Echevarri P, Grandi D, et al. Protocol d'exploració inicial interdisciplinària orofacial per a nens i adolescents. Barcelona: Logopedicum; 2015 [citad 23 juny 2016].

Bottini E, Coromina J, Echarri P, Esteve A, Gorina M, Grandi D, et al. Protocolo interdisciplinario de exploración inicial para pacientes con síntomas de disfuncion craneo-mandibular. Barcelona: Dr. Jordi Coromina; 2014 [citad 23 juny 2016].

Genaro KF, Berretin-Felix G, Rehder MIBC, Marchesan IQ. Avaliação miofuncional orofacial: protocolo MBGR. Rev CEFAC. 2009;11(2):237-55.

Marchesan IQ. Protocolo de avaliação do frenulo de lingua. Rev CEFAC [Internet]. 2010 [citad 23 juny 2016];12(6):977-89.

Susanibar F. Protocolo de evaluación fonoaudiológica de la respiración con puntuación: PEFORP. Lima; 2012 [citad 23 juny 2016].

Ventosa Y. Protocolo de exploración dinámica interdisciplinar del frenillo lingual [Internet]. Logopedicum; 2015 [citad 5 desembre 2015].

Articles

Castro Martinelli RL de, Fornaro ÉF, Milanello de Oliveira CJ, Di Bisceglie Ferreira LM, Beltrati CornacchioniRehder MI. Correlações entre alterações de fala, respiração oral, dentição e oclusão. Rev CEFAC. 2011 [citad 23 juny 2016];13(1):17-26.

Harari D, Redlich M, Miri S, Hamud T, Gross M. The effect of mouth breathing versus nasal breathing on dentofacial and craniofacial development in orthodontic patients. Laryngoscope . 7 setembre 2010 [citad 23 juny 2016];120(10):2089-93.

Wysocki J, Krasny M, Prus M. Morphological predictors of sleep apnoea severity. Folia Morphol (Warsz). 29 febrer 2016;75(1):107-11.

▪ INFORMACIONS SOBRE L'AVALUACIÓ A LA UVIC-UCC

La Normativa acadèmica de la UVic-Ucc disposa que el procés d'avaluació es fonamenta en el treball personal de l'estudiant i pressuposa l'autenticitat de l'autoria i l'originalitat dels exercicis fets.

La manca d'originalitat en l'autoria o el mal ús de les condicions en què es fa l'avaluació de l'assignatura és una infracció que pot tenir conseqüències acadèmiques greus.

L'estudiant serà qualificat amb un suspens (D/0) si es detecta manca d'originalitat en l'autoria d'alguna activitat avaluable (pràctica, prova d'avaluació contínua (PAC) o final (PAF), o la que es

defineixi al pla docent), sigui perquè ha utilitzat material o dispositius no autoritzats, sigui perquè ha copiat textualment d'internet, o ha copiat d'apunts, de materials, de manuals o d'articles (sense la citació corresponent), d'altres estudiants, o per qualsevol altra conducta irregular.

Quan aquesta mala conducta es produeixi durant la realització de les proves d'avaluació finals presencials, l'estudiant pot ser expulsat de l'aula, i l'examinador farà constar tots els elements i la informació relatius al cas.

D'altra banda, aquesta conducta pot donar lloc a la incoació d'un procediment disciplinari i l'aplicació, si escau, de la sanció que correspongui.

La UVic-Ucc habilitarà els mecanismes que consideri oportuns per a vetllar per la qualitat de les seves titulacions i garantir l'excel·lència i la qualitat del seu model educatiu.

▪ CONSULTA DEL MODEL D'AVALUACIÓ

El model d'avaluació de l'assignatura és **AC+ Prova de síntesi (PS)**. La nota final de l'assignatura serà el resultat de la ponderació percentual de les dues sempre que s'obtingui a cada una d'elles una nota mínima de 3.5 punts.

Aquesta modalitat d'avaluació, es basa en l'adquisició progressiva de competències, a través de la realització de diferents activitats d'avaluació (PACs). Si se supera l'AC, caldrà fer una prova de síntesi presencial sense materials. La durada de la prova serà d'una hora.

En la PS es plantejaran preguntes relacionades amb els continguts de les unitats didàctiques i amb les activitats de l'AC (PACs) realitzades pels estudiants. L'objectiu és avaluar l'adquisició de les competències de l'assignatura.